

Верховний
Суд

Компенсація за порушення авторського права: практика Касаційного цивільного суду

Василь Крат,
суддя Верховного Суду,
кандидат юридичних наук, доцент

10 червня 2026 року

Компенсація в приватному праві

«*Compensare*» (з лат.) означає відшкодовувати або урівноважувати. По своїй суті компенсація в приватному праві – це певні дії задля справедливого «урівноваження» майнової чи немайнової втрати (внаслідок, наприклад, завдання шкоди чи припинення повністю або частково певного суб'єктивного права) шляхом сплати особі грошей, як загального еквіваленту всіх цінностей, або передання їй будь-якого майна такого роду, якості та вартості, що дадуть змогу «залагодити» понесену втрату (Постанова КЦС ВС від 27.11.2024 у справі № 201/13593/19).

Компенсація в приватному праві

У приватному праві компенсація є родовою конструкцією, яка охоплює собою компенсацію як відшкодування шкоди чи збитків, та власне компенсацію. Що притаманне власне компенсації або як вона проявляється?! Наприклад, по-перше, **може бути компенсація як «замінник» відшкодування**. Тобто коли неможливо застосувати відшкодування, оскільки існують у приватному праві блага (наприклад, здоров'я, честь, гідність, ділова репутація), які неможливо відновити шляхом застосування відшкодування. Тому в таких випадках ведеться мова саме про компенсацію. По-друге, це компенсація спрямована на відновлення «втраченого» інтересу. По-третє, компенсація за припинення суб'єктивного цивільного права. (Крат В. І. § 2 Компенсація в сучасній судовій практиці // Трактат про компенсацію в праві : монографія / за ред. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – Харків : ECUS, 2026. - С. 41 – 58.)

Компенсація за порушення авторського права

Постанова КЦС ВС від 17.01.2024 у справі № 308/7570/18-ц

У лютому 2018 року ОСОБА_1 звернулася з позовом до Державного вищого навчального закладу «Ужгородський національний університет» (далі - ДВНЗ «УжНУ», університет), ОСОБА_2, про порушення особистих та майнових авторських прав та стягнення компенсації.

Позов мотивований тим, що ОСОБА_1 є автором автореферату дисертації на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук на тему «Корпоративна відповідальність в парадигмі глобального управління».

Позивачу стало відомо, що на сайті ДВНЗ «УжНУ» було розміщено навчально-методичний комплекс «ІНФОРМАЦІЯ_2». Автором ОСОБА_4.

У навчально-методичному комплексі використано частину автореферату у порушення вимог Закону України «Про авторське право і суміжні права». Оскільки жодного дозволу на використання автореферату відповідачам не надавалося, на думку позивача, діями відповідачів порушено її немайнові та майнові авторські права.

Компенсація за порушення авторського права Постанова КЦС ВС від 17.01.2024 у справі № 308/7570/18-ц

ОСОБА_1 просила:

стягнути з ДВНЗ «УжНУ» на користь ОСОБА_1 компенсацію за порушення немайнових прав в розмірі 10 мінімальних заробітних плат, що складає 32 000 грн та компенсацію за порушення майнових прав в розмірі 10 мінімальних заробітних плат, що складає 32 000 грн;

стягнути з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 за порушення немайнових прав в розмірі 10 мінімальних заробітних плат, що складає 32 000 грн та компенсацію за порушення майнових прав в розмірі 10 мінімальних заробітних плат, що складає 32 000 грн.

Компенсація за порушення авторського права Постанова КЦС ВС від 17.01.2024 у справі № 308/7570/18-ц

Використання об'єкта права інтелектуальної власності іншою особою здійснюється з дозволу особи, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності, **крім випадків правомірного використання без такого дозволу**, передбачених цим Кодексом та іншим законом (частина третя статті 426 ЦК України).

Через збалансовану автором систему дозволів та заборон він має змогу отримувати **співмірну винагороду за те, що він створив твір**. Між тим це не означає, що авторові гарантується контроль над будь-яким без винятку використанням його твору третьою особою, але визначає, що по суті кожна окрема фактична дія третьої особи в принципі має розглядатися як така, що охоплюється правом на використання та вимагає попередньої (не обов'язково прямо висловленої) згоди автора (див. case C-5/08 Infopaq International A/S v Danske Dagblades Forening, URL: <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?num=c-5/08>).

Компенсація за порушення авторського права Постанова КЦС ВС від 17.01.2024 у справі № 308/7570/18-ц

За загальним правилом використання твору як об'єкта права інтелектуальної власності іншою особою здійснюється з дозволу особи, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності.

Як виняток допускається правомірне використання твору як об'єкта права інтелектуальної власності без дозволу особи, яка має виключне право дозволяти використання об'єкта права інтелектуальної власності, у разі якщо це передбачено відповідною нормою закону.

Цитування є вільним використанням твору із зазначенням імені автора і джерела запозичення. По своїй суті цитування є найбільш значущим обмеженням авторського права. Воно служить свого роду фундаментом для інших обмежень авторських прав.

Компенсація за порушення авторського права

Постанова КЦС ВС від 17.01.2024 у справі № 308/7570/18-ц

Касаційний суд підкреслює, що умовою для правомірності цитування є зазначення імені автора твору та джерела, з якого та чи інша цитата запозичується, що має вказати на походження процитованого твору, який використовується без дозволу автора.

Протилежністю використанню твору як позитивної дії є **плагіат**.

Плагіатом вважається, зокрема, використання цитат з іншого твору (частини твору) **без посилання на відповідне джерело, тобто без дотримання такої умови правомірності цитування як зазначення імені автора твору та джерела.**

Компенсація за порушення авторського права Постанова КЦС ВС від 17.01.2024 у справі № 308/7570/18-ц

Компенсація підлягає стягненню у разі доведення факту порушення прав суб`єкта авторського права, зокрема при плагіаті.

Для задоволення вимоги про стягнення компенсації достатньо наявності доказів вчинення особою дій, які кваліфікуються як порушення авторського права.

Для визначення розміру такої компенсації враховується, зокрема:
факт порушення прав та яке саме порушення допущено;
тривалість та обсяг порушень (одноразове чи багаторазове використання спірних об`єктів);
принципи приватного права (добросовісність, справедливість, розумність).

Компенсація за порушення авторського права

Постанова КЦС ВС від 17.01.2024 у справі № 308/7570/18-ц

При зверненні до суду позивач зазначала, що відповідачами порушено її авторські права: особисті немайнові і майнові права інтелектуальної власності та просила **стягнути компенсацію в мінімальному розмірі, встановленому законом на час звернення позивача до суду.**

При відмові у задоволенні позовних вимог, встановивши, що використання частини автореферату позивачки відбулося без зазначення її імені та джерела, суди вважали, що відтворення частини автореферату позивача у Навчально-методичному комплексі можливе і без згоди автора, оскільки це є вільним відтворенням примірника твору для навчання.

Компенсація за порушення авторського права

Постанова КЦС ВС від 17.01.2024 у справі № 308/7570/18-ц

Суди не врахували, що умовою для правомірності цитування є зазначення імені автора твору та джерела, з якого та чи інша цитата запозичується, що має вказати на походження процитованого твору, який використовується без дозволу автора.

Суди не звернули увагу, що плагіатом вважається, зокрема, використання цитат з іншого твору (частини твору) без посилання на відповідне джерело, тобто без дотримання такої умови правомірності цитування як зазначення імені автора твору та джерела.

Суди врахували, що використання твору здійснено ОСОБА_2 без дотримання такої умови правомірності цитування як зазначення імені автора твору та джерела.

Компенсація за порушення авторського права Постанова КЦС ВС від 17.01.2024 у справі № 308/7570/18-ц

При визначенні розміру компенсації судом враховується тривалість порушення, обсяг порушення (зокрема з урахуванням території його поширення), а також принципи справедливості, добросовісності та розумності.

З урахуванням того, що суди встановили факт плагіату (використання частини автореферату позивачки відбулося без зазначення її імені та джерела), касаційний суд вважає, що вимога про стягнення компенсації підлягає задоволенню.

Як наслідок судові рішення в цій частині належить скасувати та ухвалити нове рішення, яким стягнути з ОСОБА_2 на користь ОСОБА_1 компенсацію за порушення майнових прав в розмірі 10 мінімальних заробітних плат, що складає 32 000 грн та за порушення немайнових прав в розмірі 10 мінімальних заробітних плат, що складає 32 000 грн.

Джерела

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в соціальній мережі Facebook за 2021 рік) / Редактор та упорядник В. І. Крат. – Київ, 2021. 234 с. URL: <https://t.me/glossema/2>

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в телеграм-каналі «Трохи про приватне право» за 2022 рік) / Автор та редактор В. І. Крат. – Київ, 2022. 444 с. URL: <https://t.me/glossema/727>

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в телеграм-каналі «Трохи про приватне право» за 2023 рік) / Автор та редактор В. І. Крат. – Київ, 2023. 662 с. URL: <https://t.me/glossema/1451>

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в телеграм-каналі «Трохи про приватне право» за 2024 рік) / Автор та редактор В. І. Крат. – Київ, 2024. 899 с. URL: <https://t.me/glossema/2441>.

Трохи про приватне право в судовій практиці (за матеріалами публікацій в телеграм-каналі «Трохи про приватне право» за 2025 рік) / Автор та редактор В. І. Крат. – Київ, 2025. 704 с. URL: <https://t.me/glossema/3223>.

Верховний
Суд

Трохи про приватне право:
<https://t.me/glossema>

Дякую за увагу!